ANTALYA KİTABI

Toprak Su Medeniyet: Antalya

4

ANTALYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

CamScanner ile tarandı

ANTALYA KİTABI

Toprak, Su, Medeniyet: Antalya

— 4 —

Editör Kurulu
Bedia KOÇAKOĞLU
Diren ÇAKILCI

Fotoğraflar
Akın ACAR

Kapak Fotoğrafı
Antalya Yat Limanı

PALET YAYINLARI
Mimar Muzaffer Cad. Rampalı Çarşı No: 42 Meram / Konya
Tel. 0332 353 62 27
T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINCI SERTİFİKASI : 44040

Baskı ve Cilt
Dizgi Ofset

Baskı Yeri ve Yılı
Konya/Aralık 2021

ISBN: 978-625-7675-61-1

Eserde yer alan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına, telif hakları ise Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. İzinsiz basılıp çoğaltılamaz ve kaynak göstermeden alıntılanamaz.

ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
Yüksekalan Mahallesi, Adnan Menderes Bulvarı, Nu:20, 07310
Muratpaşa/ANTALYA
Tel: (0242) 249 50 00

CamScanner ile tarandı

İçindekiler

SUNUŞ | 5
ÖN SÖZ | 7

I. BÖLÜM
Şehrin ve Bölgenin Tarihi

XV. VE XVI. YÜZYILLARDA ANTALYA ŞEHRİNİN SOSYAL, KÜLTÜREL VE EKONOMİK DURUMU | 15
Behset KARACA

XIX. YÜZYIL ORTALARINA DOĞRU ANTALYA KAZA MERKEZİNDE MAHALLELER VE MAHALLE AVARIZ VAKIFLARI | 35
Ahmet KÖÇ

DENİZDEN GELEN SERVET: ANTALYA İSKELESİ GÜMRÜĞÜ (1615-1618) | 47
Mehmet DEMİRYÜREK

KAVALALI MEHMET ALİ PAŞA DÖNEMİ'NDE MISIR VE ANTALYA HAVALİSİ ARASINDA YAPILAN KERESTE TİCARETİNE DAİR BULGULAR | 57
Zeynel ÖZLÜ - İsmail Hakkı ÜZÜM

OSMANLI DÖNEMİNDE KEKOVA KALESİ VE KALEKÖY (18. ve 19. YÜZYIL) | 69
Diren ÇAKILCI

CUMHURİYET DÖNEMİNDE DÖŞEMEALTI NAHİYESİ/BUCAĞI'NIN İDARİ, SOSYAL VE EKONOMİK DURUMU (1931-1973) | 87
Muhammet GÜÇLÜ

II. BÖLÜM
Tarihi Miras ve Doğa

ANTALYA'DA SUALTI ARKEOLOJİSİ | 141
Hakan ÖNİZ

ANTALYA'DA GEMİ BATIKLARINDAN ÇIKAN METAL ESERLERİN BOZULMA NEDENLERİ VE KONSERVASYON YÖNTEMLERİ | 161
Gül Merve GENÇER - Serkan AKÇAY

OSMANLI ANTALYA'SINDA ESKİ ESERLER MESELESİ (1875–1920) | 177
Hakan TÜRKKAN

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ANTALYA'DA YAPILAN ARKEOLOJİK KAZI ÇALIŞMALARI (1923- 2000) | 191
Recep ARSLAN

LİKYA UYGARLIĞI MİRASLARI VE TÜRKİYE UNESCO GEÇİCİ LİSTESİ'NDE ANTALYA İLİ MİRASLARINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME | 201
Veysel ÖZBEY

KAŞ SU YAZITLARI | 211
Mustafa CANSIZ

III. BÖLÜM
Kültürel Miras ve Doğa

ANTİK ÇAĞLARDA SUYUN KÜLTÜR VE MEDENİYETLERİN GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİSİ: ANTALYA (ASPENDOS, SİDE, PERGE) ÖRNEĞİ | 223
Cuma Ali YILMAZ

EKOFOLKLORUN DOĞAL MEKÂNLARDAKİ İZDÜŞÜMÜ: ANTALYA KRAL HAVUZU ÖRNEĞİ | 233
Eren ODAMAN

CamScanner ile tarandı

ALANYA AĞIZLARINDA TÜRKÇE BİTKİ ADLANDIRMALARI | 243
Emine ATMACA - Oğuzhan KABA
MÜZİK-KİMLİK İLİŞKİSİ ORMANA KÖYÜ KARATAY TÜRKÜSÜ | 257
Alev TÜRKAN ÖZCAN

IV. BÖLÜM
Tarihi Mekanlar ve Sanat

ANTALYA-GAZİPAŞA'DAKİ ALTI KAPI HAN OLARAK BİLİNEN YAPI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME | 269
Serkan KILIÇ
SERİK'TEKİ GEÇ OSMANLI DÖNEMİ TEK KUBBELİ CAMİLERİ | 281
Esra TAY
ANADOLU'DAKİ ZAVİYE VE MEVLEVİHANELER; ANTALYA MEVLEVİHANESİ'NİN İŞLEVLENDİRİLMESİ ÖRNEĞİ | 299
Özlem ATALAN - İpek GÖLÜKCÜ

V. BÖLÜM
Doğa ve Edebiyat

DOĞAYLA YAPILAN DENİZLE SÖKÜLEN "Penceremden Antalya" Şiirini Yapısöküm Denemesi | 317
Bedia KOÇAKOĞLU - Nesrin ESEN
TÜRK DİLİ DERGİSİNDEKİ ANTALYA ŞİİRLERİNDE DOĞA VE MEDENİYET | 329
Meral DEMİRYÜREK
AKDENİZ DOĞASININ ŞÜKRÜ ERBAŞ'IN ŞİİRİNE İZDÜŞÜMÜ | 345
Nesrin ESEN

VI. BÖLÜM
Şehir, İklim ve Değişim

ANTALYA HALKININ İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ | 357
Sibel MANSUROĞLU - Veysel DAĞ
ANTALYA'DA İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNE DUYARLI PLANLAMA STRATEJİLERİNİN OLUŞTURULMASI | 383
Ebru MANAVOĞLU
KENTLEŞME SÜRECİNDE ANTALYA-FABRİKALAR MAHALLESİ'NİN DEĞİŞİMİ | 395
Birtan BOZLU - Sevinç GÜÇLÜ
KIRSAL KONUT EKOLOJİSİ AÇISINDAN GELENEKSEL İBRADI (ANTALYA) EVLERİ | 411
İhsan BULUT - Bayram TUNCER - Berna ÖZOĞUL
BALON BALIĞI ZEHİRLENME VAKALARI İLE POPÜLASYON VE STOKLARININ AZALTILMASINA YÖNELİK DEVLET DESTEKLİ ÇALIŞMALAR | 431
Raziye TANRIVERDİ

CamScanner ile tarandı

KIRSAL KONUT EKOLOJİSİ AÇISINDAN GELENEKSEL İBRADI (ANTALYA) EVLERİ

İhsan BULUT* - Bayram TUNCER** - Berna ÖZOĞUL***

GİRİŞ

Kırsal yerleşmelerde üzerinde durulması gereken en özel şekillerden ve konulardan biri de meskenlerdir. Mesken esasen insanın yaşadığı sosyal ekonomik unsurları içinde barındıran konutu ifade eder. Halk(kırsal) mimarisi, genel etmenler altında gelenekselleşen, anonim bir tasarım sürecinde oluşan bir mimari olarak tanımlanmaktadır. Bu mimari, söz konusu toplumun değer yargılarını, dünya görüşlerini, gelenek-görenek ve inanç sistemlerini, aile ve akrabalık bağlarını, komşuluk ilişkilerini anlamada ve anlatmada kaynaklık eden en önemli verilerden biridir (Baran, 2006:142). Ayrıca meskenler, insanların temel ihtiyaç hiyerarşisinde barınma ihtiyacını gidermeye yönelik olarak oluşturulmuş doğal veya yapay ortamlardır. Toplayıcılık evresinde mağara ve ağaç kovuklarıyla başlayan mesken serüveni, günümüzde yükseklikleri onlarca katla ifade edilen binaların yapılmasıyla devam etmektedir. Günümüzde, şehirsel mekânlarda temel barınma ihtiyacının ötesinde işlevler yüklenmekte olan binalar söz konusu olmakla birlikte, kırsal alanda halen belirtilen temel ihtiyacı sağlamaya yönelik meskenler varlığını sürdürmeye çalışmaktadır (Bakırcı, 2016).

Kırsal meskenler, barındırdıkları özellikler ile toplumun ihtiyaçlarına göre nasıl şekillendirildiğini, aile yapısına göre nasıl inşa edildiğini ve buna bağlı olarak yapılan eklentilerin özelliklerini, dini hayatın etkisini, kadının toplum içerisindeki yerini, sosyal ilişkilere göre nasıl plânlandığını gösterir (Bulut vd., 2017,1705). Aynı zamanda fiziki çevrenin etkisinin insan tarafından olumlu şekilde nasıl kullanıldığını göstermesi bakımından maddi kültürün güzel bir yansıtıcısıdır. Fiziki çevrenin etkileri veya doğal koşullar yerleşme yerinin seçiminde uygun olan veya uygun olmayan etkileri ilk belirleyici etkenler olmaktadır. Bunu yapı malzemesi ve iklim şartlarının etkisi takip etmektedir. Ancak fiziki coğrafya şatları ile birlikte belirleyici diğer etkenler kültürler ve inançlardır (Suher, 1966; Gök ve Kayserili, 2010). Başka bir anlatımla meskenler, sadece doğal çevrenin şekillendirdiği eserler değillerdir. Bunların yapılış ve şekillenmelerinde, ailelerinin gelenek ve göreneksel, sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyleri ile uğraşılan ekonomik faaliyetler gibi, beşerî faktörler de etkili olmaktadır. Nitekim insanın günlük temel ihtiyaçları yanında, geçimini sağlamak üzere sürdürmek zorunda olduğu ekonomik faaliyetler ve bu faaliyetin çeşidi, ev ve eklentilerinin şekillenmesinde, doğal ve sosyal faktörler ile birlikte önemli bir boyutu oluşturmaktadır (Bulut vd., 2016: 300). Eski tip meskenlerinin inşasında çevreden temin edilen malzemelerin etkileri görülürken, planlarında gelenek ve göreneklerin yanı sıra kültürel ve ekonomik faaliyetlerin de önemli rolü olmuştur. Gerçekten de, evin kimin için yapıldığı, kimlerin yaşadığı, ev içinde nasıl bir nizamın hüküm sürdüğü ve bu nizamın eve nasıl bir görünüm kazandırdığı, ev halkının kendi yaşantıları ile ev yapısı arasındaki ilişkilerin önemi ve derecesi gibi özellikler, evin beşerî çevresini meydana getirir (Tunçdilek, 1967: 66- 67).

* Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, ihsanbulut@akdeniz.edu.tr
** Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, btuncer0606@gmail.com
*** Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, brnozgl@gmail.com

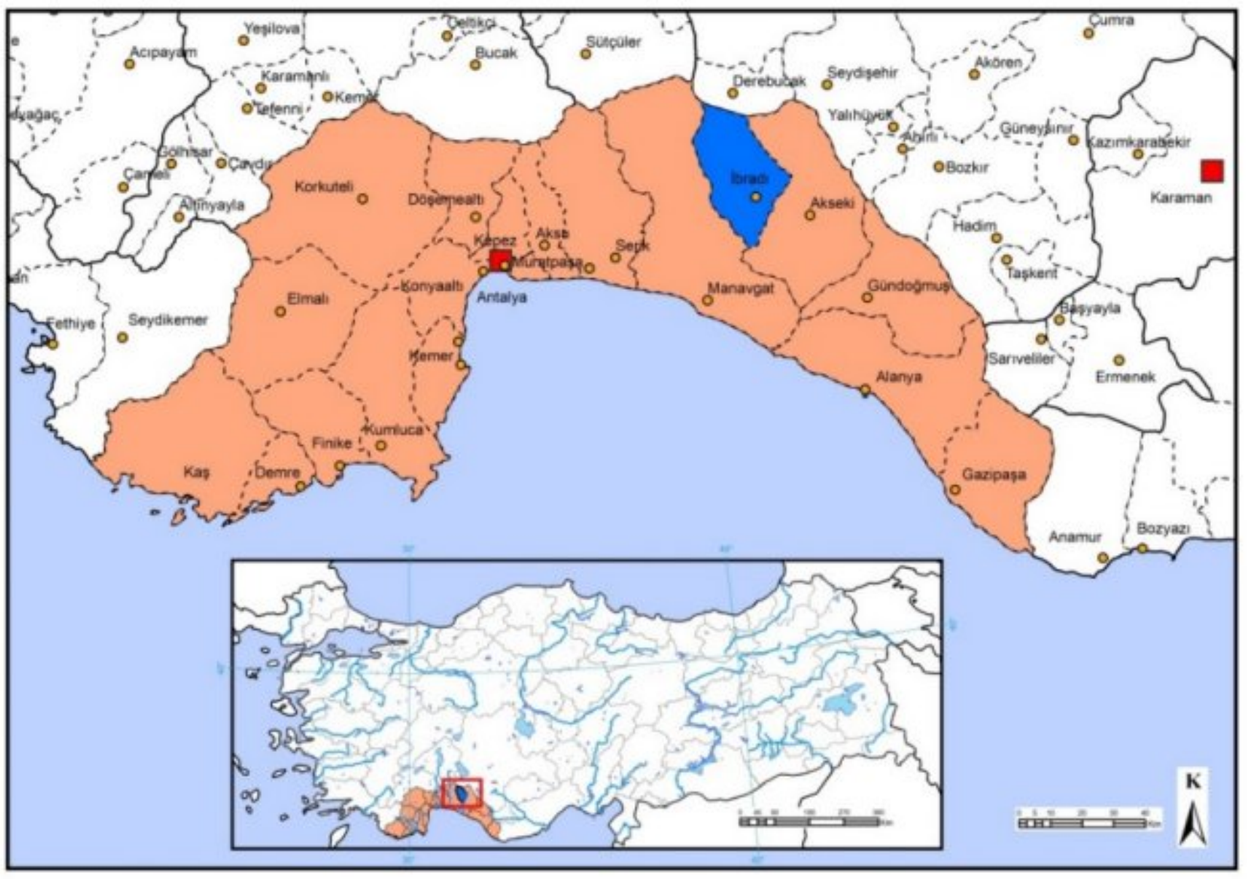
CamScanner ile tarandı

Antalya'nın İbradı ilçesinde yer alan kırsal konutların (Düğmeli evler) sınırlı bir dağılış göstermesi bu geleneksel mesken örneğini oldukça ilgi çekici kılmaktadır. Düğmeli evlerin günümüze kadar gelmesinde en önemli etken şüphesiz sahanın fiziki coğrafya özellikleri ile ilgilidir. Çünkü yörenin yüksek ve engebeli olması ulaşım koşullarını olumsuz etkileyerek yöreye modern inşaat malzemeleri ve modern yapım tekniklerinin girmesini geciktirmiştir. Sonuç olarak doğal çevre koşullarının etkisi altında yöre insanının kültürüyle geliştirdiği bu geleneksel mimari yine doğal çevre koşullarının sağladığı birebir malzeme temini ve geleneklerin muhafaza etme özelliğiyle uzun yıllar boyunca korunmuştur. Yapı malzemesi, inşa tekniği ve şekilsel form özellikleriyle özgün bir mimari karaktere sahip olan "düğmeli evler" doğal çevreden kolaylıkla temin edilen taş ve ağaç malzemeden inşa edildiği için aynı zamanda ekolojik bir mimari geleneğini de temsil etmektedir(Manav ve Çalışkan, 2017).

Son yıllarda turizm potansiyeli keşfedilen ve farkındalık oluşturan düğmeli evler, günümüzde aktif olarak yöredeki birkaç yerleşmede turizme kazandırılabilmiştir. Kuşkusuz düğmeli evlerin turizmde yeterince yer edinebilmesi, yöredeki diğer turizm kaynaklarıyla birlikte değerlendirilebilmeleriyle mümkün olacaktır. Sahanın tüm doğal ve kültürel değerlerini turizme dönüştürmesi kıyı turizmine alternatif olarak sunulması ve kıyı turizmine entegre edilerek etkili bir tanıtımla mümkün olacaktır.

Çalışma Alanı

İbradı ilçesi, Akdeniz Bölgesi'nin Antalya Bölümü'nde Antalya ili sınırları dâhilinde yer almaktadır. Antalya ili ile Konya ili sınırında bulunan İbradı ilçesi, güneydoğu ve doğusundan Akseki, güneybatı ve batısından Manavgat, kuzeyinden ise Konya'nın Derebucak ilçeleri ile çevrelenmektedir (Şekil 1).

Şekil 1. İbradı İlçesi Lokâsyon Haritası

İbradı Antalya il merkezinin 167 km kuzeydoğusunda yer almaktadır. İlçenin yüzölçümü 778 km² olup, 2019 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 3032 nüfusuyla Antalya ilinin en az nüfusa sahip ilçesidir.

CamScanner ile tarandı

Amaç ve Metot

Araştırmamızın amacını kırsal konut ekolojisi üzerinde etkili olan fiziki ve beşeri çevre faktörleri ile kırsal konut tiplerinin fonksiyonel ve yapısal özelliklerini inceleyerek düğmeli evlerin işlevsellik, plan ve konut ekolojisi yönünden tanıtılması oluşturmaktadır.

Bu kapsamda çalışma sahasıyla ilgili geniş bir literatür çalışması yapılmış, İbradı ilçe merkezi, Ormana, Ürünlü ve Başlar kırsal mahallelerinde farklı zaman dilimlerinde yapılan arazi çalışmaları sonucu elde edilen veriler, kurumsal veriler ışığında değerlendirilerek betimsel analiz yapılmıştır. Ayrıca kırsal konutların (Düğmeli evler) iç ve dış mekânları ile oluşturduğu sokak dokusundan görüntüler alınmış, düğmeli evlerin doğal çevreyle olan ilişkisini daha net gösterebilmek için ArcGIS 10.5 programında jeoloji ve morfoloji haritaları çıkartılmıştır.

KIRSAL KONUT EKOLOJİSİNE ETKİ EDEN COĞRAFİ FAKTÖRLER

Fiziki Faktörler

Yüzey şekilleri, yükselti, eğim, kayaç özelliği, iklim durumu, bitki örtüsü, su kaynakları, toprak özellikleri, deprem kuşakları, doğal afetler gibi daha çok fiziki temellere dayanan özellikler, kır yerleşmesinin kuruluş aşamasında ve mevcut yerleşimin gelişiminde oldukça önemli rol oynarlar (Hayli ve Canpolat, 2018). Türkiye'de konutların yapımında kullanılan malzemelerin ve konut tiplerinin belirlenmesinde, sosyal ve ekonomik faaliyetlerin yanı sıra fiziki faktörler de etkilidir (Tunçdilek 1967). İnsan ve çevre arasındaki karşılıklı etkileşimin iki görünümü, çevrenin insanı etkilemesi ve insanın çevreyi etkilemesi şeklinde olmuştur (Tümertekin 1994, 25). Konutlar da yerleşmeler gibi, şekillenmeleri ve fonksiyonları açısından coğrafi çevrenin etkisini açıkça yansıtan yerleşme unsurlarıdır (Bulut vd., 2019: 485). İklim, topografya, bitki örtüsü, yakın çevrede var olan malzeme gibi özellikler geleneksel konutların biçimlenmesinde son derece etkili çevresel faktörlerdir (Zorlu ve Sağöz 2010: 190). Nitekim konutlar, yapıldıkları yerin topografya durumuna uymakta ve şartlara göre çeşitli şekiller almaktadır (Tanoğlu 1969: 216)

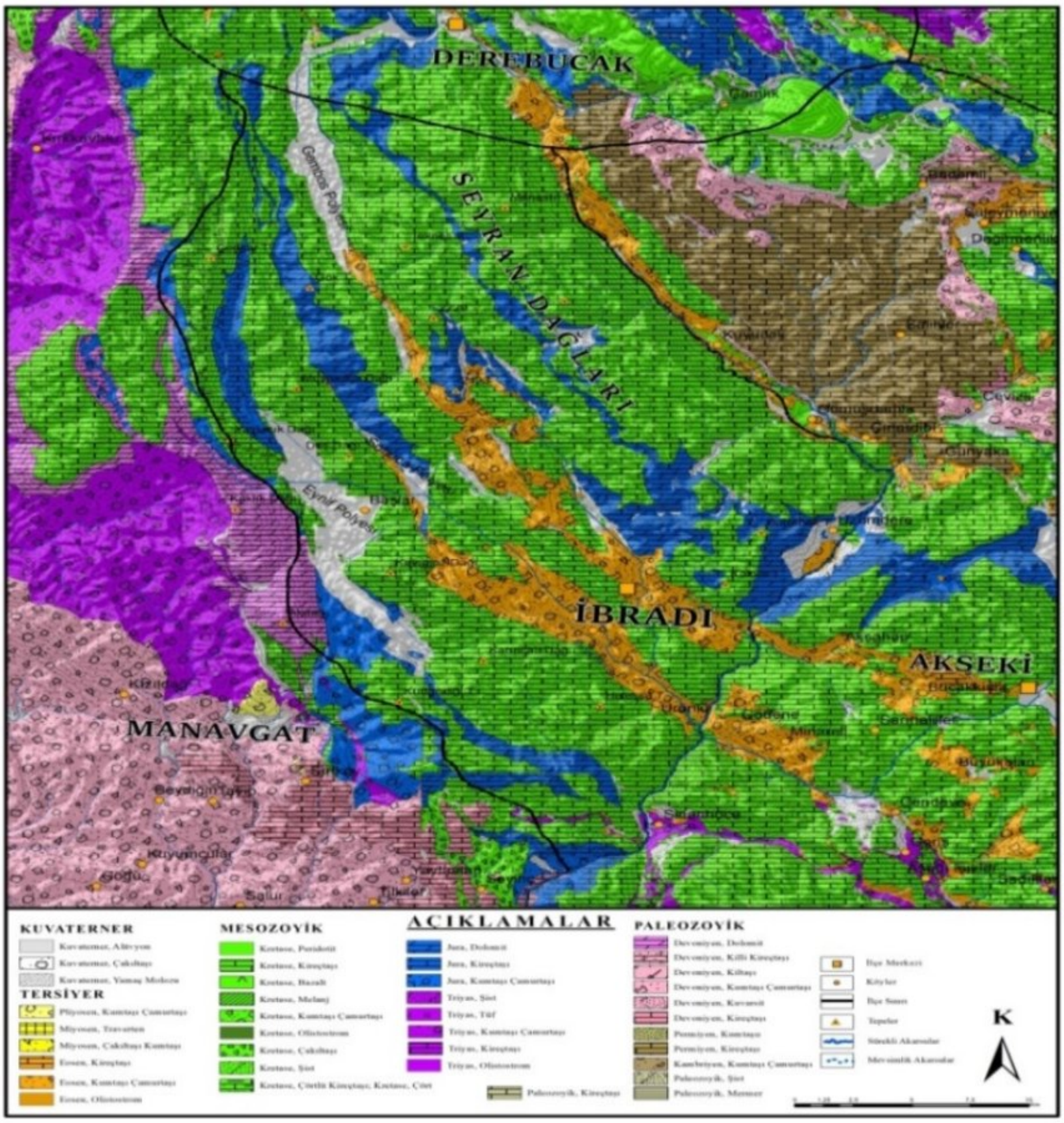
Araştırma sahasının genel jeolojik yapısına baktığımızda Mesozoik, Tersiyer ve Kuvaterner dönemine ait arazilere rastlanılmakta olup, en geniş alanlı arazileri ilçe genelinde Mesozoik kalker araziler oluşturmaktadır (Şekil 2). Bu durum yörede mevcut litolojik yapıya bağlı olarak kırsal konutların temel ve duvarlarının kalkerden yapılmasındaki en önemli etken olmuştur. İlkçağlardan beri kalker, yapı malzemesi olarak, birçok yapının (tapınak, kilise, cami, hamam, saray, kervansaray vb.) zemin döşemesinde ve duvarlarında kullanılmıştır. Ayrıca kalker sahip olduğu renk ve deseninden dolayı, mimari yapıların iç ve dış cephe süslemelerinde kullanılmıştır (Ceylan ve Bulut, 2017: 81).

Kırsal konutun bulunduğu yerin topoğrafik durumu ve yüksekliği, evin güneş ışınlarından faydalanması ve doğal havalandırma imkânları bakımından oldukça önemlidir. Arazinin eğim doğrultusu, güneş ışınlarının geliş açısını etkilediğinden kuzey ve güney yamaçların güneşlenme ve buna bağlı ısınma oranı değişiklik göstermektedir (Soysal 2008). Bu durum, ister istemez konutun dış duvar ısısını ve pencerelerden iç mekâna giren güneş ışık oranını etkilediğinden, evin iç ve dış sıcaklığını etkilemektedir. Bu nedenle, konutun pencere ve kapı yönlerinin güneye bakacak şekilde düzenlenmesi, bakı faktörünün konut tasarım ve biçimi üzerindeki etkisidir (Tümertekin, 1994).

Sahadaki ana morfolojik birimleri dağlık alanlar, plato sahası, Manavgat çayı vadisi, ovalık alanlar ve karstik şekiller oluşturmaktadır. Sahada morfolojik ünitelerin (yükselti, eğim, bakı ve yer şekilleri) farklılık göstermesinde özellikle tektonik hareketler ve bölgenin karakteristik iklim yapısı etkili olmuştur. Bu sebeple İlçenin güney sınırını oluşturan Manavgat çayı vadi tabanı yükselti değe-

CamScanner ile tarandı

rinin en az, kuzeyinde Konya il sınırlarına yakın bölümlerdeki dağlık alanlar ise yükseltinin (2288 m.) en fazla olduğu yerlerdir (Şekil 3). Genel olarak ilçenin kuzey kesimlerinden güneyine doğru inildikçe yükselti değerleri azalmaktadır (Şimşek, 2013).

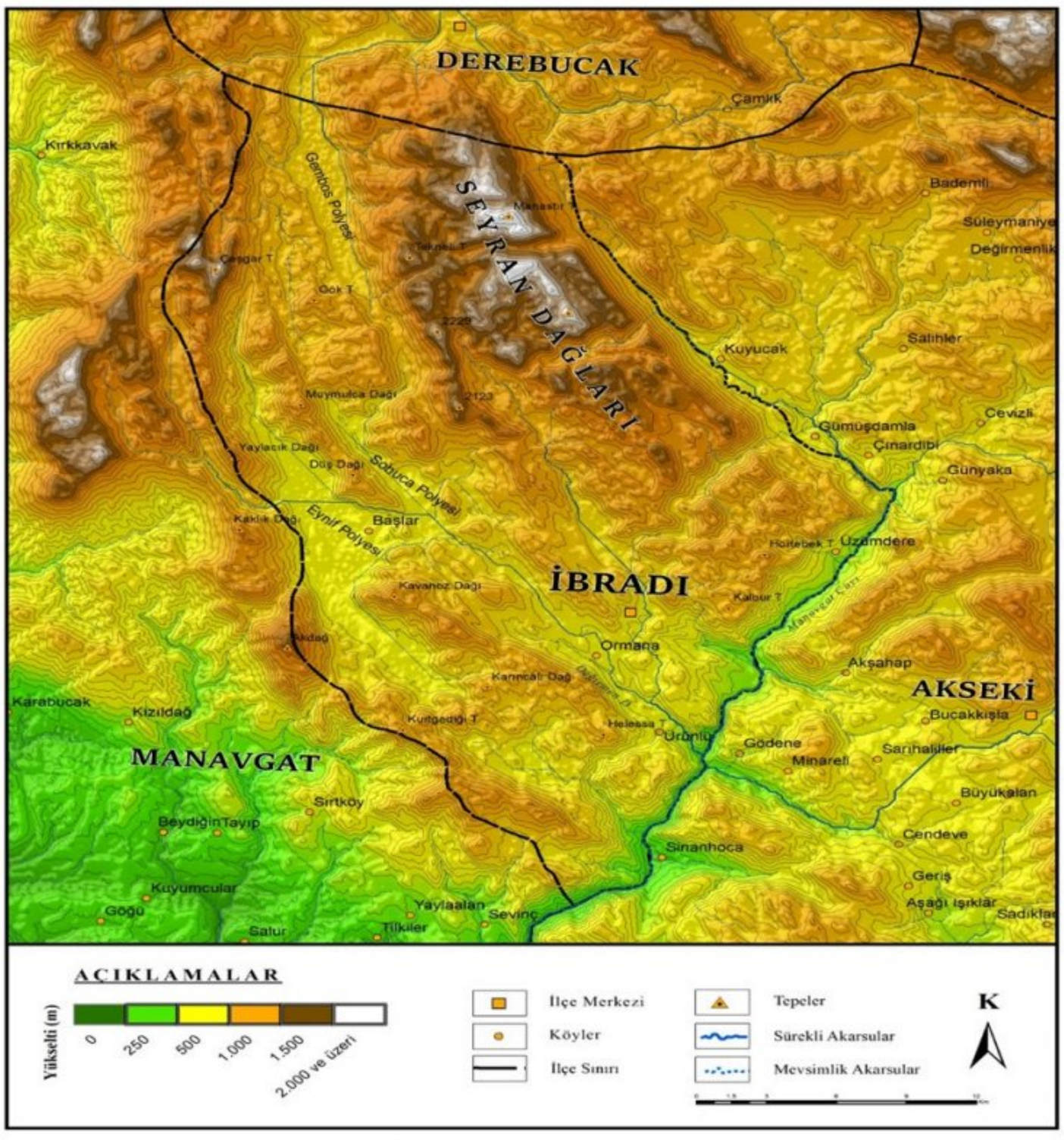

Şekil 2. İbradı İlçesi Jeoloji Haritası

Akdeniz Bölgesi'ndeki vejetasyon, Asıl Akdeniz ve Akdeniz dağ kuşağı olmak üzere iki alt gruba ayrılabilir. Akdeniz dağ kuşağının en önemli ağacı olan ve yer yer saf karışık orman kuran sedir ağacı (Cedrus libani) her türlü ana materyal (kireçtaşı, ofiyolit, kuvarsit, şist, fliş) üzerinde yetişmektedir. Yaz döneminde nemli rüzgar alan yamaçları ve fazla miktarda kar yağışı alan sahalarda en iyi yetişme ortamına ulaştığı (Atalay, 1994: 209-211) için İbradı ilçesinin özellikle Akdeniz dağ kuşağına dahil alanlarında sedir ormanları geniş yer kaplamaktadır. Sedirlerin optimum yetişme sahası İbradı gibi Toros dağlarının yüksek kesimlerinde Akdeniz ile İç Anadolu arasında geçiş kuşağı durumunda olan yerlerdir. Sahada sedir ağacının (Cedrus libani) bol, suya dayanıklı ve kolay işlenebilir olması kırsal konutların inşasında yapı malzemesi olarak yaygın bir şekilde kullanılmasını sağlamıştır. İbradı kırsal konut inşasında yapı malzemesi olarak yaygın bir şekilde kullanılın bir diğer

CamScanner ile tarandı

ağaç türü ise Ardıç topluluklarıdır. Atalay'ın Gökmen'den faydalanarak çizmiş olduğu "Türkiye İğne Yapraklı Ağaç ve Ormanlarının Yayılışı Haritası"nda ardıç topluluklarının genellikle batı ve orta Toroslarda yer aldıkları dikkati çeker. Ardıçlar bu bölgede, Batı ve Orta Torosların yüksek kesimlerinde, ya karaçamlarla karışık ya da saf halde ormanlar oluşturur (Sönmez, 1998: 53). Bölgedeki ardıç türleri 80 yaşına kadar iyi boylanmakta olup kerestesi ve odunu çok makbul ve kıymetlidir (Atalay, 1994: 213). İbradı'da ardıç türlerinden sağlam olmalarından dolayı yaygın olarak andız ağacı ve katran ardıcı kırsal konutlarda yapı malzemesi olarak kullanılmaktadır. Bitkisel yapı malzemesi kırsal konutların gerek duvar ve çatı yapımında gerekse iç mekân döşeme ve fonksiyonel alanlarında yoğun bir şekilde kullanılmıştır.

Şekil 3. İbradı İlçesi Morfoloji Haritası

İlçenin engebeli arazi yapısı yerleşim birimleri üzerinde kırsal konutların konumlanmasında oldukça etkili olmuştur. Kırsal konutlar eğimli arazide yamaç boyunca birbirlerinin güneşini, rüzgârını ve manzarasını kesmeyecek şekilde birbirine yakın küçük bahçeli ya da bahçesiz olarak inşa edilmiştir. Böylece buradaki fiziksel coğrafi görünümü yörede yaşayan yerel halk kendi kültürüyle şekillendirerek kültürel coğrafi görünümünü ortaya çıkarmıştır (Şekil 4).

CamScanner ile tarandı

Şekil 4. Topoğrafyanın Mekân Üzerinde Kültürel Coğrafi Görünüme Etkisi: Ormana Mahallesi

Yerleşmelerin kuruluşu ve gelişmesi üzerinde etkili olan fiziki faktörlerden biri de iklim koşullarıdır. Sıcaklık, yağış, rüzgâr, bakı ve güneşlenme gibi iklim olayları yerleşmeleri etkilemektedir. Meskenlerin inşası, şekli ve inşa tekniği üzerinde iklim faktörlerinin etkisi oldukça fazladır (Hayri ve Canpolat, 2018). Konutun ısıtılması, serinletilmesi, aşırı neminin giderilmesi, ışıklandırılması ve havalandırılması için gösterilen çabalar, konut içerisinde daha rahat bir ortam oluşturma ve iklim şartlarına uyma amacı gütmektedir. Bunlardan ısıtma ve aydınlatma gibi basit ve gerekli olanlar, çok eski zamanlardan beri kişilerin kültürlerine ve olanaklarına bağlı olarak değişik şekillerde uygulanmaktadır (Ceylan ve Bulut, 2017: 81).

İbradı ilçesi "Akdeniz Nemli-Yarı Nemli Dağ iklimi" özelliklerine sahiptir. Asıl Akdeniz İkliminin yükselti nedeniyle değiştiği yerlerin iklimi, "Akdeniz Dağ İklimi" etkisinde iken, karasallık nedeniyle değiştiği yerlerin iklimi ise "Karasal Akdeniz İklimi" etkisindedir. Karasal-Akdeniz İkliminin etkisindeki bu yerlerde, Asıl Akdeniz İkliminin karakteri bozulmuş olup, tam olarak İç Anadolu Karasal İkliminin özellikleri de görülmemektedir. Bu alanlarda, hem Anadolu'nun iç kısımlarında, kış mevsiminde hüküm süren, polar kökenli soğuk hava kütlelerinin etkisi, hem de polar hava kütlelerinin zayıfladığı dönemlerde Akdeniz üzerinden gelen cephe sistemlerinin etkisi söz konudur. Akdeniz kıyı şeridinin hemen gerisinde hızla artan yükselti, bu alanlardaki iklim tipinin de değişmesine neden olmaktadır (Sarı, 2009). Bu durum deniz seviyesinden 1100 metre yükseklikteki İbradı'da kendini göstermektedir. Akdeniz kıyı yerleşmelerinde 18-20°C civarında gerçekleşen yıllık ortalama sıcaklıklar İbradı'da 12,8°C'ye düşmüştür. Antalya'da ortalama yıllık yağış miktarı 1009 mm. iken, İbradı'da 790 mm'dir. Yine Akdeniz kıyı yerleşmelerinde birkaç günü geçmeyen don olaylı gün sayısı İbradı'da yükseltinin etkisiyle ortalama yıllık 25,2 güne çıkmıştır.

Sahada kırsal konutların özellikle kış koşullarının soğuk olmasından dolayı çatılarının eğim ve şekilleri, duvar kalınlıklarının ölçüsünde (genellikle 70 cm, hatta lodos veya poyraza cephe veriyorsa 75 cm, gusülhane dolap duvarları ise 80 cm) ve pencere ebatlarının küçüklüğü ile az sayıda olmasında iklim özelliklerinin esas alınarak inşa edildikleri görülmektedir. Ayrıca genelde iki katlı olarak inşa edilmiş olan düğmeli evlerin kışın evin üst katının daha iyi ısınması için alt katları genellikle ahır olarak kullanılmıştır. Ancak evlerin alt katlarının, bazı örneklerde odunluk, samanlık ve ahır olarak bölümlere ayrıldığı da görülmektedir (Hadimli, 2008).

CamScanner ile tarandı

Konutların genelinde kuzey cephedeki odalarda ocak bulunurken bazılarında her odada ocak bulunur. Bu odaların her biri ev ya da göz olarak nitelendirilir. Özellikle devrinin ataerkil yani dededen toruna bütünlük arz eden, bütünleşik ailenin evli tüm çiftleri için ayrı evler olarak kullanılmıştır. Bunu odalar içerisindeki gömme dolapların bir kanadının günümüz duş kabinlerine benzer bir banyo/gusülhane bölümün varlığından kolayca anlamak mümkündür. Ayrıca soğuk kış günlerinin geçirildiği odalar evin güneş gören tarafına yapılırken, yazın geçirildiği bir çeşit balkon görevi gören ***ayazlık*** adı verilen yazlık birimin evin kuzey yönü dışında rüzgâra açık, evin serin yerine konumlandırılmasında etkili olmuştur (Manav, 2018).

Beşeri Faktörler

Kırsal meskenler, sadece doğal çevrenin şekillendirdiği eserler değillerdir. Bunların yapılış ve şekillenmelerinde, ailelerinin gelenek ve görenekleri, sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyleri ile uğraşılan ekonomik faaliyetler gibi, beşerî faktörler de etkili olmaktadır. Bu bakımdan meskenler sosyal yapının ve ekonomik durumun da göstergesi niteliğindedir (Bulut ve Özoğul, 2019). Nitekim insanın günlük temel ihtiyaçları yanında, geçimini sağlamak üzere sürdürmek zorunda olduğu ekonomik faaliyetler ve bu faaliyetin çeşidi, ev ve eklentilerinin şekillenmesinde, doğal ve sosyal faktörler ile birlikte önemli bir boyutu oluşturmaktadır (Zaman, 2017).

İbradı, tarihte Psidya, Klikya ve Pamfilya bölgeleri arasında yer alan birçok farklı kültür ve medeniyetin izlerini taşımaktadır. Ayrıca Selçukluların Konya-Beyşehir-Kutababad Sarayı ile Alanya-Antalya yolu İbradı üzerinden geçmekteydi. Alanya önemli bir liman ve Selçuklu sultanları için kışlak durumundaydı. O dönemde Konya ve Antalya arasında ticari ilişkiler için tarihi ticaret yolu olarak kullanılmasının yanı sıra Antalya kıyıları ile kuzey bölgelerden iç kesimlere yani yaylalara doğru hareket eden konar-göçerlerin de önemli göç yolu güzergâhı olmuştur (Dünden Bugüne Antalya, 2012).

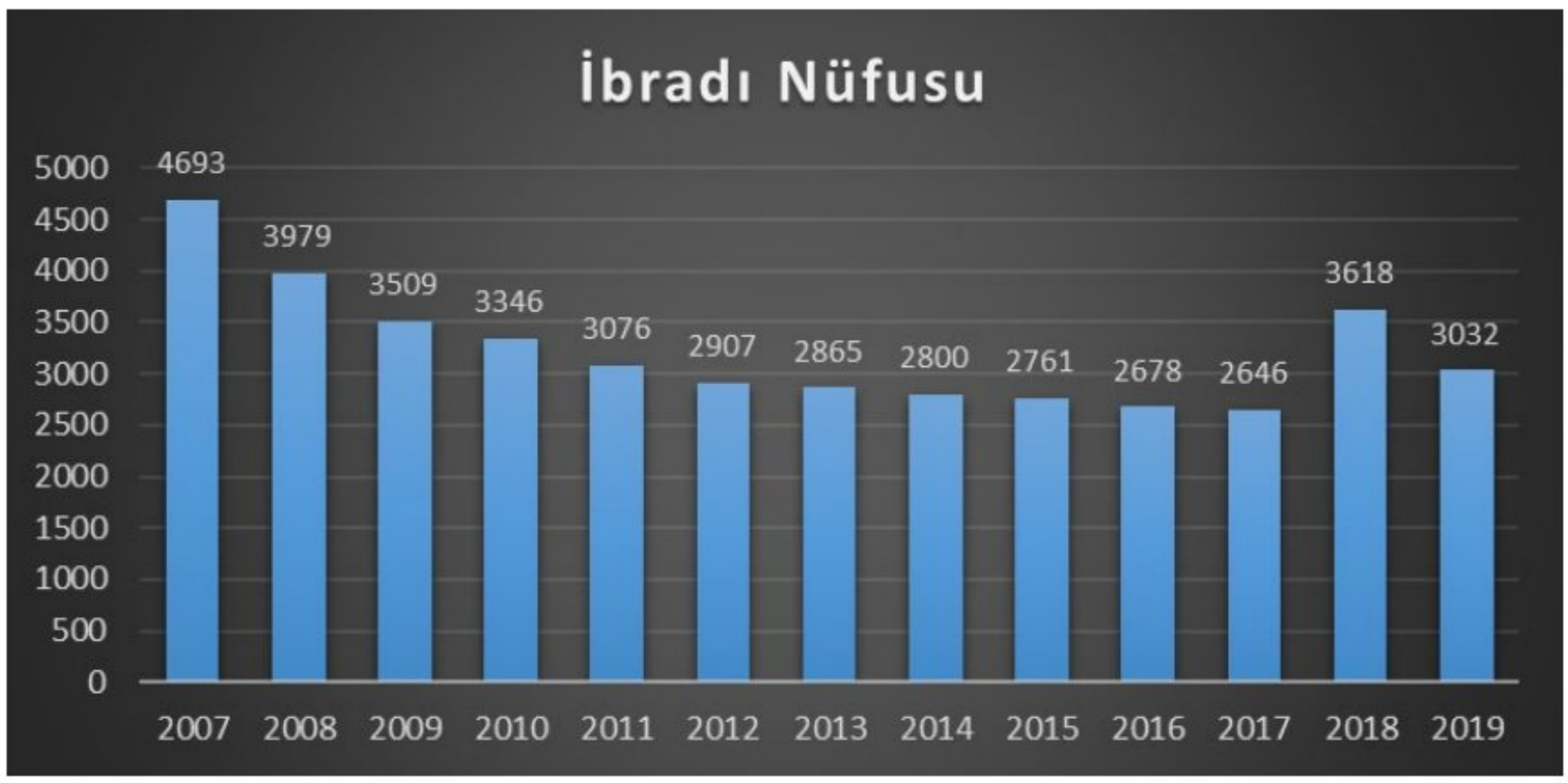

Şekil 5. İbradı İlçesinin Muhtemel Antik Yollar ve Kervan Yollarına Göre Konumu

CamScanner ile tarandı

Geçmişin önemli kervan yolları güzergâhında bulunan ilçe zamanla ulaşım şartlarındaki değişime bağlı olarak önemini yitirmiş ve yüksek oranda göç vermeye başlamıştır (Şekil 5). 20.05.1990 tarihinde, 3644 sayılı kanun ile ilçe statüsü kazanan Antalya'ya bağlı İbradı'nın nüfusu ilçe statüsü kazandığı tarihten günümüze kadar sürekli olarak azalma göstermiştir.

1990 yılında 17 126 olan nüfus 2000 yılında 10 826'ya düşmüştür. 2007 yılında başlayan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine (ADNKS) göre yapılan sayımlarda ise 4 693'e düşmüştür. Günümüze kadar gelen süreç içerisinde 2019 yılına kadar nüfus sürekli olarak azalmış, 2018 yılında turizmin etkisiyle bir miktar yükselerek 3618'e çıkmıştır (Şekil 6). Son yapılan 2019 yılı nüfus sayımında ise ilçe nüfusu 3082'ye düşmüştür. İbradı nüfus sayısı bakımından bugün Antalya'nın en az nüfuslu ilçesidir.

Şekil 6. İbradı İlçesi 1990-2020 Arası Nüfus Grafiği

Yıllar içerisinde göçlere bağlı olarak nüfusun azalması bölgedeki kırsal konutların bir nevi kendi kendini korumasını sağlamıştır. En azından bu durum İbradı yerleşmesindeki konutların önemli ölçüde ayakta kalmasına neden olmuştur. Bu sayede merkezdeki ve köylerdeki evler uzun yıllar insan müdahalesine maruz kalmayarak günümüze kadar gelmiştir. Ayrıca göç yoluyla büyük şehirlere göç edenler zamanla geride bıraktığı zengin kültürel mirasın farkına vararak, özellikle de ekonomik durumu iyi olan aileler düğmeli evleri onarım ve restore ederek kültürel mirasa sahip çıkma, koruma ve turizm amaçlı kullanma yoluna gitmişlerdir (Şekil 7). Evlerini turizm amaçlı kullanmayan aileler ise düğmeli evleri yılın belli bir döneminde yazlık olarak kullanmayı tercih etmişlerdir (Manav, 2018).

CamScanner ile tarandı

CamScanner ile tarandı

Şekil 7. Ekonomik durumu iyi olan ailelerden köylerine dönüp düğmeli evlerini onarım ve restore ettirerek turizme kazandırılan örnek bir evden görüntüler. (a) Düğmeli Evin onarılmadan önceki ön cephe görüntüsü. (b) Düğmeli Evin onarıldıktan sonraki ön cephe görüntüsü. (c) Düğmeli Evin onarılmadan önceki arka plan görüntüsü. (d) Düğmeli Evin onarıldıktan sonraki arka plan görüntüsü.

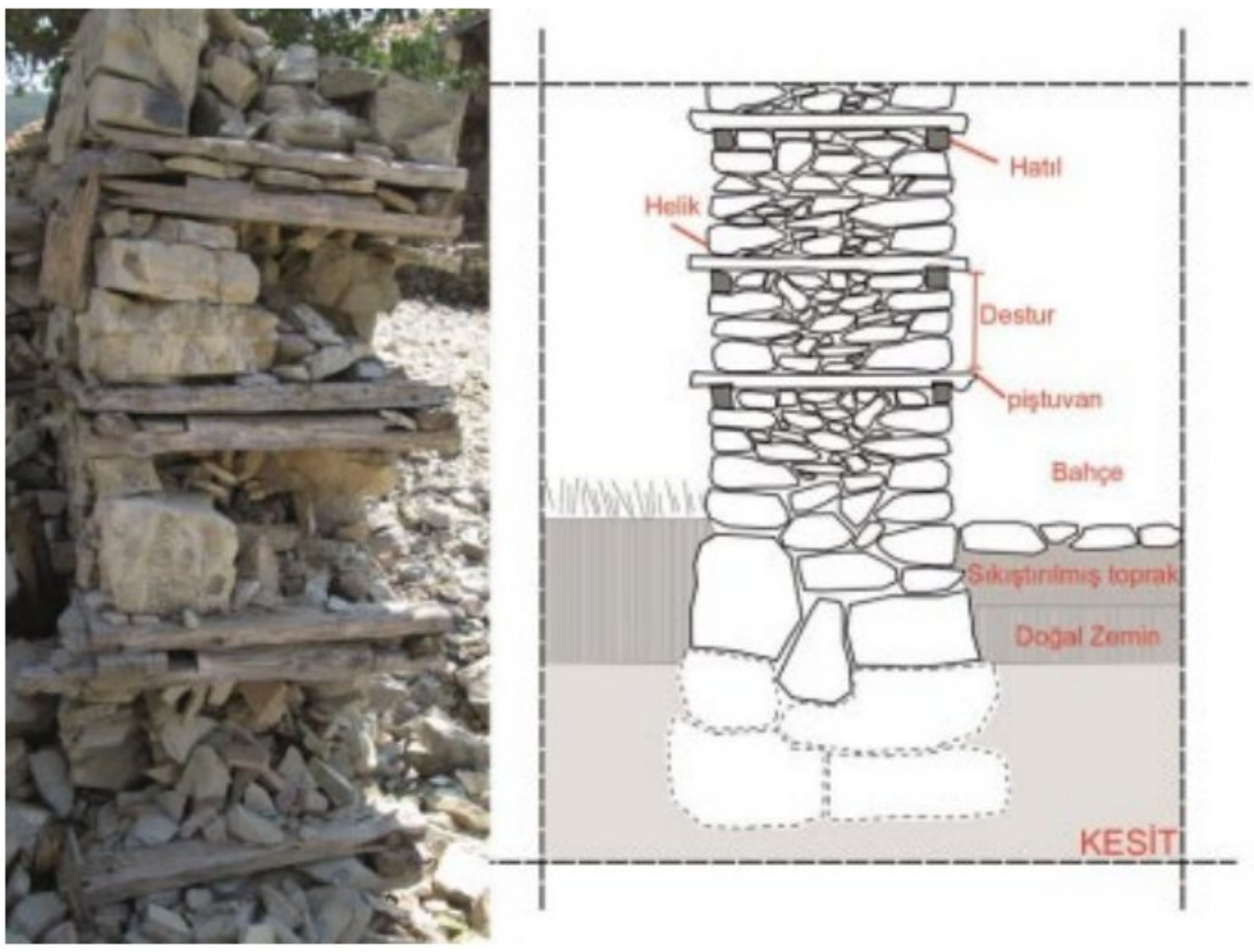
İbradı ilçesinde yaşayanların temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. Yöre sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel turizm potansiyeli sayesinde son yıllarda kırsal turizmin gelişme gösterdiği bir yer haline gelmiştir. Günümüzde özellikle Ormana ve Ürünlü mahalleleri yoğun ziyaretçi akınına uğramaktadır. Ekonomik durumu yerinde olan aileler eski düğmeli evlerini elden

CamScanner ile tarandı

geçirip, restore ederek otel ve pansiyona çevirmişlerdir. Bu sayede yerel halk tarım ve hayvancılık dışında kırsal turizmden de bir ek gelir elde etme çabası içerisindedir.

KIRSAL KONUTLARIN (DÜĞMELİ EVLER) MİMARİ VE FONKSİYONEL ÖZELLİKLERİ

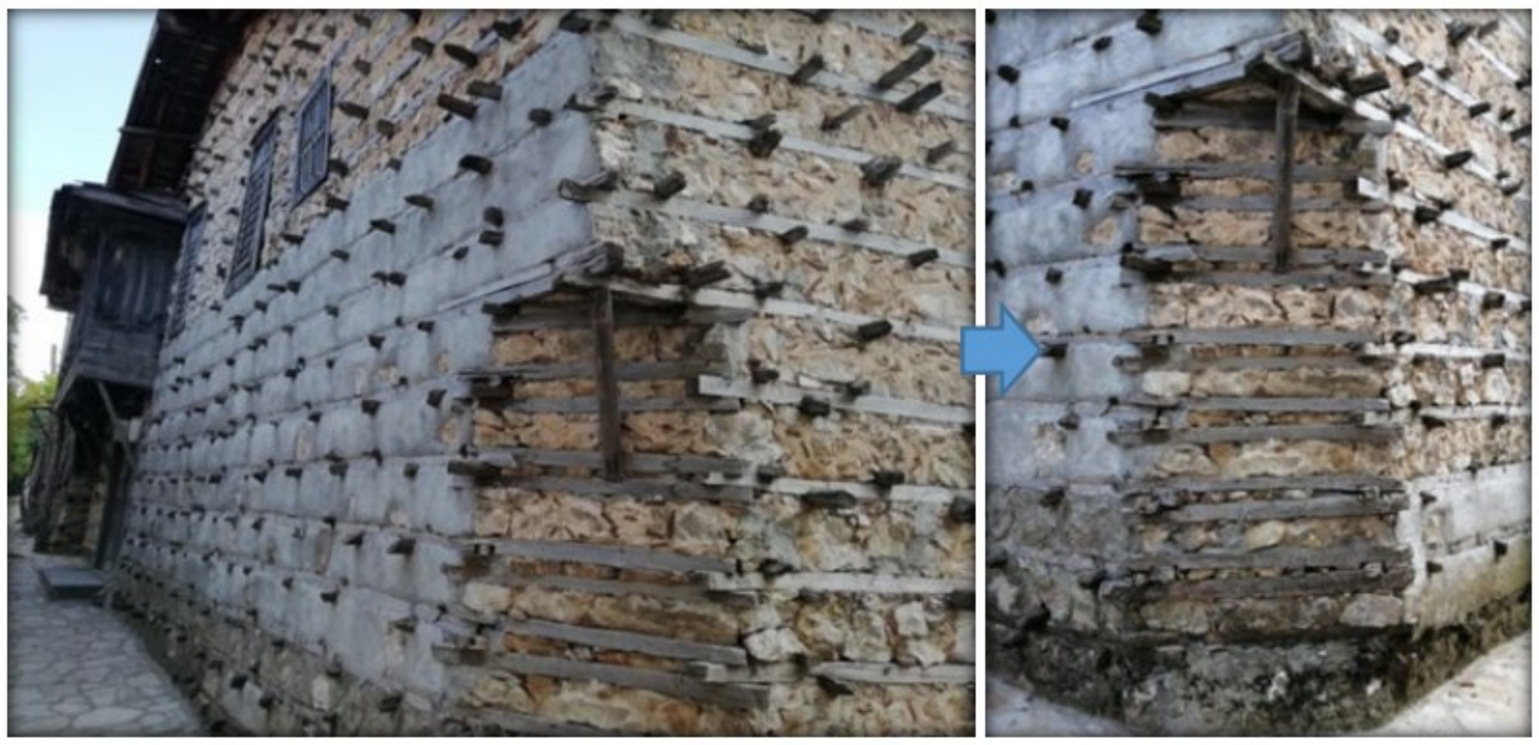
Düğmeli evlerin temelleri derin değildir. Temel için 20-30 cm kazılarak temel zemini üzerine ahşap hatıllar piştuvan ile beraber döşenmekte olup, gerekirse altı iri taşlarla beslenir. İkinci sıra hatıla kadar üst duvarlarda uygulanan teknikle duvar işlenir, ilk sıra duvar genişliği normal duvardan iki yanda beşer cm geniş örülür. Yörede duvar örme tekniği harç kullanılmadan, kuru duvar dediğimiz genellikle toplama taşlarla yapılan bir uygulamadır (Şekil 8). Taş büyüklüğü, yumruk boyutunda veya 30-40 cm çapında olmak üzere karışık olarak kullanılır. Duvar örülürken iki usta karşılıklı çalışır, bir-iki işçi de onlara taş verir.

Şekil 8. Düğmeli evlerde uygulanan kuru duvar tekniğinin fotoğraf ve kesit/şema ile gösterimi (Sağıroğlu, 2016:15).

Duvara iskele kurulmaz, ustalar hatılı attıkdan ve normalden uzun iskelelik denen pişţuvanları koyduktan sonra, bu pişţuvanlar üzerine kalas koyarak çalışmışlardır. Uzun pişţuvanlar iş bittikten sonra kesilmiştir. Yatay gideri hatıl olan ve sedir ağacı ile yapılan evlerin "düğme" olarak adlandırılan kısımları ise andız ya da katran ağaçlarından inşa edilir. Bu fonksiyonel birim pişţuvan veya peştivan olarak adlandırılır (Şekil 9). Hatıllar; duvarların dengede kalması, duvarın yükünün azaltılması ve en önemlisi depremler esnasında gerekli esnemeyi sağlayarak yıkılma tehlikesini azaltma görevi üstlenmiştir. Doğal çevre şartları ile en yüksek düzeyde uyum gerçekleştirmiş bu kırsal yerel mimari, Anadolu'daki diğer geleneksel örneklerde benzerine rastlanmayan, ahşap iskeletli çerçeve sistem ve yığma taş duvarın oluşturduğu karma bir sistemle inşa edilerek gelişmiştir (Manav, 2018; Sağıroğlu, 2016; Davulcu, 2015).

CamScanner ile tarandı

Şekil 9. Evlerin duvarlarında yatay olarak duvarı boydan boya kat eden, sedir ağacından ahşap kirişlere gider/hatıl denilmekte olup; bunların tersi duvarın iki tarafını taşarak kat eden, andız ya da katran ağaçları ile yapılan ise düğme olarak adlandırılmaktadır. Evlerin bütününe ise düğmeli evler denilmektedir.

Duvar kalınlığı genellikle 70 cm yapılı, ancak duvar lodos veya poyraz rüzgarına cephe veriyorsa 5 cm daha kalın tutulmasına özen gösterilir. Ancak ocak, gusülhane, dolap duvarları daha geniş tutulup 80 cm olabilirdi. Gusülhane duvarına "gusül duvarı" denir.

Yapıcılar, duvardan sonra döşem kririşlerini ve çatıyı yaparlar, işleri bitmiş olur. Bundan sonraki süreçte işler marangozlara aittir. Çatı bittikten sonra doğramalar yapılmadan bir yıl beklenir. Bu süre zarfında taşların sıkışması, oturması ve olası deformasyonlar tamamlanmış olur. Bundan sonra kapı, pencere yapılmıştır. Bu yapılmazsa meydana gelecek oturmalardan dolayı kapı ve pencereler açılıp kapanmaz.

Odalar, günlük ev içi rutin yaşamın (yeme, içme, yatma, oturma gibi) geçtiği, ailenin tüm ihtiyaçları için gerekli çözümleri bünyesinde barındıran bir alandır. İçerisinde yüklük dolabı, gusülhane, ocak, musandıra, lambalık ve başmak mevcuttur (Şekil 10). Odanın tabanı tamamen ahşap kaplama ile yapılmış olup, tavanı ise yine ahşaptan ve bir göbek tasarımı ile ahşap işçiliğinin özgün örneklerini sergileyen bir özelliktedir.

Odalarda kıyafet, yatak ve yorganların konulması için yüklük dolapları, fazla gelen eşyaların (ibrik, güğüm, tencere tava gibi) konulması için de yüklük dolaplarının üzerinde "musandıra" adı verilen parmaklıklarla çevrili bölme yer almaktadır. Ocaklar genelde iki pencere arasına gelecek şekilde konumlanmış ve duvarı üzerinde "tütünlük" adı verilen küçük boşluklar mevcuttur. Ocaklar odanın ısıtılması, yemek pişirilmesi ve sıcak su ihtiyacı için kullanılmıştır. Ocakların üstü ahşap davlumbazlıdır ve üzerleri bitkisel motiflerle süslenmiştir. Ocağın bir kenarında yer alan hamam dolabı banyo yapmaktan ziyade gusül abdesti almak amacıyla kullanılır (Şekil 11).

CamScanner ile tarandı

Şekil 10. Düğmeli evlerin oturma odası iç mekânı

CamScanner ile tarandı

Şekil 11. Düğmeli evlerin iç mekânlarından görünümler. (a) Oda içi ahşap süslemeli dolap (b) Merdivenler. (c) Yüklük dolabı ve üzerinde yer alan parmaklıklarla çevrili bölme anlamına gelen Musandıra. (d) Merdivenlerin sofaya ulaştıkları yerde ibrik, güğüm, tencere tava gibi malzemelerin konulduğu ahşap bölüm. (e) Odaların geometrik desenli ahşap tavan örneği. (f) Ocakların üzerinde yer alan ahşap süslemeli davlumbaz ve yan tarafında yer alan hamam dolabı (gusülhane).

Sofalar, odalar arası ilişkiyi sağlayan ve bireylerin toplanmasına olanak veren ortak kullanım alanlarıdır. Odalar, genellikle doğrudan sofaya açılırlar. Sofa bir ya da iki yandan kapalı olabildiği gibi ortada da olabilir (Gök ve Kayserili, 2013: 200). Sofa mekânı genellikle dış sofa planında konumlandırılmıştır. İç sofalı ve orta sofalı örneklerle de karşılaşmak mümkündür. Şahnişin adı verilen çıkmalı mekânlar da üst katta yer alır. Şahnişinler evin manzaralı cephesinde yer alır. Bu mekâna yastıklı sedirler yerleştirilmiştir (Şekil 12). Şahnişinler sofa mekânını genişleten ögelerdir (Davulcu, 2015).

Şekil 12. Düğmeli Evlerin Manzaralı köşesinde yer alan yastıklı sedirlerin bulunduğu "Şahnişin" adı verilen çıkmalı mekân

CamScanner ile tarandı

Kapılar, İbradı'da bahçe giriş kapıları "borta" ve iç kapılar olmak üzere iki türlüdür. Düğmeli evlerin dış kapılarının tamamı ahşaptan, dikdörtgen şekilli, süslü motiflerle bezeli ve hayvanların da bu kapılardan girebilmesi için geniş genellikle çift kanatlıdır. Oda kapıları ise tek kanatlı olarak ve yüzeyleri farklı geometrik desenlerle süslü olarak yapılmıştır. Duvarla çevrili bahçelerde ayrıca eskiden kağnı ve at arabalarının girebilmesi için kanatlı kapılar bulunmaktadır.

Kapı halka ve tokmaklarında, genellikle demir ve pirinç kullanıldığı görülmüştür. Kapılarda ise "traka" veya "tıfraz" adı verilen kilit sistemi uygulanmıştır. Bu sistem, hiçbir metal parça barındırmaması, tamamı ile ahşaptan imal edilmesi sebebi ile diğer kırsal alanda bulunan konutlarda kullanılan ahşap kilitlerden ve kentsel alandaki konutlarda kullanılan metal kilitlerden ayrılmaktadır (Sağıroğlu, 2016).

Şekil 13. Düğmeli Evler Çift kanatlı "Borta" kapı örnekleri

Kalın taş duvar içine açılmış olan pencerelerin dış yüzeylerinde geçmeli parmaklıklar, iç yüzünde ise pencere kapakları yer almaktadır. İki kanatlı kapaklar dış pencereye doğru açıldığında duvar kalınlığı içinde kalırlar. Bazı pencerelerin iç kısmında 15 cm yüksekliğinde bir parmaklık; pencere üstünde de kemerli bir yaşmak görülür. Parmaklıklar pencerenin tamamını kaplarken, kafesler pencerenin alt kısmından yarısını örtecek şekilde yapılmıştır (Manav, 2018). Pencerelerin tavan ve tabanları ahşap kaplıdır (Şekil 14). Ayrıca parmaklıklar pencere yüzeyine sabit olarak yerleştirilirken, kafesler hareketli açılır kapanır özelliktedir. Günlük yaşamın sürdüğü oda ve sofalarda pencere sayısı fazla, kışlık odalarda ise azdır.

CamScanner ile tarandı

Şekil 14. Düğmeli Evler kafesli pencere örnekleri

Çıkmalar, Geleneksel ahşap yapılarda çıkmalar görsel olarak yapıya zenginlik kazandırmasının yanı sıra mekân içerisinden yer kazanılmasını ve bununla birlikte yapının gün ışığından daha fazla yararlanmasını sağlamaktadır. Yerleşim bölgesinde yapılan incelemeler neticesinde geleneksel sivil mimaride açık ve kapalı çıkmaların sıkça kullanıldığı gözlenmiştir (Turgay ve Buyruk, 2017). İbradı'da düğmeli evlerde çıkmalar açık ve kapalı olarak yapılmıştır. Kapalı çıkmalar sofanın bir ucunda şahnişin köşesinde dış cepheye kapalı bir şekilde uygulanırken, açık çıkmalar ise "ayazlık" adı verilen yazlık balkonlardır. Sahadaki kapalı çıkmalar dış cephede ahşap konsollarla desteklenmiş ve bir kısmı renkli boyalarla boyanarak süslendirilmiş yapılar olarak göze çarpmaktadır (Şekil 15). Çıkmaların önemli bir özelliği de kendi sakınma duygusunu ve mahremiyetini eviyle gerçekleştiren insanların dışa açılan pencereleri olarak kullanılmaları ve sokağı kontrol etme, yerleşmede yaşananlardan haberdar olma ihtiyaçlarının karşılandığı mekânlar olmasıdır.

Şekil 15. Düğmeli Evler çıkma örnekleri

CamScanner ile tarandı

Çatılar, yörede günümüzde beşik ve kırma çatı olmak üzere iki farklı çatı örneğine rastlanmaktadır. Çatı iki yana eğimlidir, sokağa da iki eğimli yüzüyle bakar. Saçaklar çatıların durumuna göre şekillenmiş, yapının dış duvarlarından 50-60 cm kadar dışarı çıkarılmıştır. Bu sayede saçaklar aracılığıyla yağmur ve kar suyunun evin duvarına zarar vermesi engellenmiştir. Geçmişte çatı örtüsü olarak günümüzdeki kiremit veya sac örtü yerine yörede **yonga** adı verilen tıpkı Karadeniz Bölgemizdeki konutlarda kullanılmış olan **hartama, hımış** veya **pedevralara** benzeyen ahşap parçalar kullanıldığı bilgisine karşılık, günümüzde ise daha çok kiremit veya daha az oranda sac örtü kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 16.Düğmeli Evler çatı örneği

SONUÇ

İbradı, Akdeniz Bölgesi'nde Batı Torosların yüksek ve engebeli bir kesiminde doğal çevreden temin edilmiş yapı malzemesi ile inşa edilmiş kırsal konutlardan oluşan dokusuyla bölgenin dikket çekici yerleşimlerindendir. Yörede ki evler literatüre "düğmeli ev" olarak girmiştir. Düğmeli evler, doğal ve beşeri çevre faktörlerine bağlı olarak inşa edilmiş meskenlerdir. Jeoloji, jeomorfoloji (topoğrafya, yükselti, eğim), iklim, bitki örtüsü, toprak örtüsü gibi daha çok fiziki faktörlere dayanan özellikler kırsal konut ekolojisi üzerinde önemli yer tutmaktadır. Düğmeli evlere yapı malzemesi seçiminde jeolojik yapı ve bitki örtüsünün, yer seçiminde ise yüzey şekilleri ve iklim elemanlarının etkisi oldukça fazladır. İbradı ilçesinde kırsal konutların inşasında yaygın olarak kullanılan doğal çevreden kolaylıkla temin edilebilen ağaç ve taş tercih edildiği için yöredeki yapı geleneği bir ekolojik mimari değerini de göstermektedir. Ayrıca bu yapılar yerel halkın demografik, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısını anlamaya da kaynaklık eder. Düğmeli evlerin yapılış tarzı ve şekillenmelerinde, yöre insanın gelenek ve görenekleri, sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyleri gibi beşerî faktörler de etkili olmuştur.

Antalya il olarak sadece kıyı turizmi ile değil, kıyının gerisindeki kırsal alanlarıyla da önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Kırsal turizm potansiyeline sahip ilçelerin başında ise İbradı gelmektedir. İbradı gerek kırsal yerleşmeleri gerekse şehir merkezinde yer alan düğmeli evleriyle önemli geleneksel mimari örneklere sahiptir. Tarihi ve kültürel değerlerin sürdürülebilirliliğinin sağlanması ile kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması büyük önem arz etmektedir. İbradı'da

CamScanner ile tarandı

yapısal farklılıklar sonucu yöreye özgü olarak gelişen düğmeli evler ve bu evlerin ortaya çıkardığı sokak dokusunun korunması ve yaşatılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Antalya Büyükşehir Belediyesi (2019). Akseki-İbradı-Gündoğmuş Planlama Bölgesi 1/25 000 Ölçekli Nazım İmar Planı, Plan Açıklama Raporu.

Antalya Sürdürülebilir Kırsal Turizmin Geliştirilmesi Strateji Rehberi (2014), Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları, 174-190.

Ardos, M. (1992). *Türkiye'de Kuaterner Jeomorfolojisi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi No: 3737.

Atalay, İ. (1987). *Türkiye Jeomorfolojisine Giriş*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No:9.

Bakırcı, M. (2016). Avacık yaylası (Gerger / Adıyaman) örneğinde değişen sosyo-ekonomik şartların mesken farklılaşmasına etkisi, *Türk Coğrafya Dergisi*, (67),51-59.

Baran, M. (2006). Halk Mimarisinin Halkbilimi Bağlamında Değerlendirilmesine Harran Evleri Örneği. *Millî Folklor Dergisi*. 18(72): 141-156.

Bulut İ., Ceylan, S. (2017). Kırsal Konut Şekillenmesinde Etkili Olan Faktörler Açısından Misli Ovası Konutlarının İncelenmesi, *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, cilt.7, ss.79-96.

Bulut İ., Değişgeç C., Güney H., Uzun O. (2017). Kültürel Peyzaj Açısından Geleneksel Ağlasun Evleri, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, cilt.21, ss.1703-1719, 2017.

Bulut İ., Ertürk M., Özoğul B. (2016). Kırsal Konut Ekolojisi Açısından Geleneksel Sorgun Köy Konutları, Uluslararası Bozok Sempozyumu, Yozgat, TÜRKİYE, ss.297-314.

Bulut, İ., Özoğul, B. (2019). Beşeri ve İktisadi Coğrafya Araştırmaları. Anadolu Konut Kültüründe Hanay ve Haneyli Evler Kavramı Üzerine Genel Bir Değerlendirme., (Ed.: Süheyla ÜÇIŞIK ERBİLEN, Güven ŞAHİN). Eski Babil Yayınları, İstanbul.

Bulut İ., Özoğul B., Fural Ş. (2019). Serik İlçesinin (Antalya) Kırsal Konut Ekolojisi: Taş Evler, III. Uluslararası Batı Asya Turizm Araştırmaları Kongresi, Van, TÜRKIYE, ss.480-495.

Çelik, S. (2019). Yerleşmelerin Yer Seçiminde Etkili Olan Coğrafi Faktörler ve Yanlış Yer Seçimlerinde Risk Analizi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 12, Sayı:66.

Davulcu, M. (2009). Sakarya Yöresi Kırsal Yerleşmelerinde Konut Mimarisi ve Ustalık Geleneği Üzerine Bir İnceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 17/2, 687-706.

Davulcu, M. (2015). Ormana Yöresi Geleneksel Konut Mimarisi ve Yapıcılık Geleneği. *Kalemişi Dergisi*, 3 (5), 47-96.

Doğan, U. (2004). Dolin Sınıflamasında Yeni Yaklaşımlar, Ankara: *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (24), 249-269.

Doğaner, S. (2013). Türkiye ve Kültür Turizmi, İstanbul: Doğu Kitabevi.

Dünden Bugüne Antalya Cilt II (2012). İbradı Bölümü (Ed. Sari C., Demirkaya H.), Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 306-333.

Gök, Y., Kayserili, A. (2013). Geleneksel Erzurum Evlerinin Kültürel Coğrafya Perspektifinden İncelenmesi, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 30, 175-216.

Hadimli, H. (2008). Akseki İlçesi'nin Coğrafyası (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Hayli, S. (2018). Türkiye'de Kırsal Yerleşmelerin Kuruluş ve Gelişmesinde Etkili Olan Faktörlere Teorik Bir Yaklaşım, Zeıtschrıft Für Dıe Welt Der Türken / Journal Of World Of Turks, Vol:10, 2, 183-206.

Kaya, B., Akış A., Şimşek M. (2015). Altınbeşik Mağarası Millî Parkı'nın (İbradı/Antalya) Fiziki Coğrafya Özellikleri ve Ekoturizm Potansiyeli, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* ,10(2), 521-544.

Manav, K. (2018). Geleneksel Bir Mesken Tipinin Turizmde Çekicilik Potansiyelinin Araştırılması: Düğmeli Evler Örneği (Akseki Dağlık Çevresi / Antalya), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Manav, K., Çalışkan, V. (2017). Geleneksel Bir Mesken Tipinin Turizmde Çekicilik Potansiyelinin Araştırılması: "Düğmeli Evler" (Antalya) Örneği, *Doğu Coğrafya Dergisi:* 37, 215-240.

Öcal, T. (2018). Karaisalı'da (Adana) Yerleşik Hayata Geçmiş Konar-Göçerlerin Kır Meskenlerinin Kültürel Coğrafya Analizi, *Journal Of Social And Humanities Sciences Research*, Vol:5/30, 4177-4191.

Özdemir, Ü. (2000). Safranbolu'da Köy Meskenleri, *Doğu Coğrafya Dergisi*, S.4, s.159-172.

Sağıroğlu, Ö., Karayazı, S. (2017). Akseki Belenalan Köyü Gelebeksel Kırsal Konut Dokusunda Korumanın; Ekoturizm Yolu ile Sürdürülebilirliğinin Tespiti, *TÜBAV Bilim Dergisi*, 10 (1), 12-35. Ankara.

CamScanner ile tarandı

Sağıroğlu, Ö., Kınıklıoğlu, T., Karayazı, S. (2016). Akseki, İlvat Bölgesi Ahşap Kapı Tipolojisi ve Kilit Sisteminin "Traka-Tıfraz" Belgelenmesi, *TÜBAV Bilim Dergisi*, 9 (3), 10-30.

Sarı, S. (2009). *Batı Akdeniz Bölümü'nden İç Anadolu'ya Geçiş İklimleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.

Soysal S. (2008). *Konut Binalarının Tasarım Parametrelerinde Enerji Tüketim İlişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sönmez, S. (1998). Burhaniye (Balıkesir) Yakınlarındaki Boylu Ve Kokar Ardıç (Juniperus- excelsa-Juniperus foetidissima) Topluluğunun Ekolojisi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Cilt:1, Sayı:1, 52-64.

Suher, H. (1966). *Yerleşmeler ve Özel Fonksiyon İlişkileri*, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Şimşek, M. (2013). *İbradı (Antalya) İlçesi'nin Fiziki Coğrafyasının Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) Metodolojisi İle İncelenmesi,* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Tanoğlu, A. (1969). *Nüfus ve Yerleşme*. İstanbul 1969.

Tunçdilek, N. (1967). *Türkiye İskân Coğrafyası: Kır İskânı*. İstanbul 1967.

Tunçdilek, N. (1971). "Kır Yerleşmeleri: Köy-Altı Şekilleri". Eds. E. Tümertekin, F. Mansur & P. Benetict, *Türkiye Coğrafi ve Sosyal Araştırmalar* (1971) 17-54. İstanbul.

Tunçdilek, N. (1984). "Türkiye Köylerinin Yapısal Özelliklerine Toplu Bir Bakış". *İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitü Dergisi* 1/1 (1984) 23-40.

Turgay, T., Buyruk Erkuş, P. (2017). Geleneksel Taraklı Evleri ve Yapılarda Bozulma Nedenleri, *İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, 35-46.

Üzülmez, M., Yılmaz, A. (2017). Çıkrıkçı Köyü'nde (Manisa) Meskenler ve Çevre İlişkisi, *Studies Of The Ottoman Domain*, Cilt:7, Sayı:12.

Yasak, Ü., Oğan, O. (2019). Salihli İlçesinde Morfolojik Birimlere Göre Kırsal Yerleşmelerde Mesken Tipleri ve Kullanım Biçimlerinin Karşılaştırmalı Analizi, *Ekev Akademi Dergisi*, Sayı:80, 499-523.

Zaman, M. (2017). Türkiye'de Kırsal Meskenler ve Coğrafi Dağılışları, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(3), 911-935.

Zorlu T., Sağsöz A. (2010). Müstakil Konut Sitelerinde Kullanıcı Tercihlerine Bağlı Fiziki Müdahaleler: Trabzon Örneği. *METU Journal of The Faculty of Architecture* 27/2, 189-206.

İnternet Kaynakları

https://antalya.ktb.gov.tr/TR-68961/dunden-bugune-antalya.html (Erişim Tarihi:05.09.2019).

http://www.ormanaactive.com/tr/galeriler/ormana-foto-galeri (Erişim Tarihi:05.09.2019).

http://www.ormanaactive.com/neler-yapilir/eynif-ovasi-kervansaray-tol-han (Erişim Tarihi:12.09.2019).

CamScanner ile tarandı